

”Låt psykologer ansvara för att Socialstyrelsens nya riktlinjer implementeras och kvalitetssäkras i primärvården”

Socialstyrelsen har släppt en remissversion av de reviderade nationella riktlinjer för vård vid depression och ångestsyndrom. För att klassificera styrkan på det vetenskapliga underlaget för de olika åtgärderna har Socialstyrelsen använt sig av GRADE - ett system som används av aktörer som WHO, NICE och Cochrane Collaboration. Riktlinjerna rekommenderar psykologisk behandling med högre prioritet än medicinsk behandling vid i princip alla lindriga och medelsvåra tillstånd av egentlig depression och ångestsyndrom.

I kölvattnet av de nya riktlinjerna har en livlig debatt förts kring hur de olika psykologiska behandlingsmetoderna kan värderas i relation till varandra. Vi menar att det är bra att en sådan debatt förs, men ser samtidigt att denna diskussion är något föråldrad och riskerar att ta bort fokus från något mycket viktigare.

Var tredje patient som söker på vårdcentraler har psykisk ohälsa. Primärvården klarar bara av att detektera och diagnosticera en fjärdedel av dessa. En aktuell studie inom primärvården i Stockholm visar exempelvis att var femte patient fick medicinsk hjälp (psykofarmaka) för psykisk ohälsa. Bara 7 procent av patienterna fick en diagnos och enbart 3 procent fick träffa psykosocialt skolad personal, exempelvis psykolog, vid minst ett tillfälle. En tredjedel av landets vårdcentralers patienter med psykisk ohälsa saknar fortsatt helt tillgång till psykolog. Förskrivningen av antidepressiva mediciner har istället ökat markant – en utveckling som OECD uppmärksammat och varnat för. En logisk konsekvens av detta är att endast en bråkdel av patienter med tillstånd av egentlig depression eller ångestsyndrom får tillgång till någon högkvalitativ psykologisk behandling, oavsett terapiinriktning.

Den stora frågan handlar idag inte om vilka psykologiska metoder vi bör använda för att behandla olika former av psykisk ohälsa, utan snarare hur vi bäst ska kunna implementera evidensbaserad psykologisk behandling i hälso- och sjukvården. Vi menar att det saknas en länk i Socialstyrelsens resonemang, de uttrycker sig otydligt kring vilken eller vilka yrkesgrupper som ska implementera och kvalitetssäkra de nya reviderade riktlinjerna. Vi menar att psykologer är den profession som är bäst lämpad att kunna implementera Socialstyrelsens rekommendationer i primärvården.

Ångest och depression kan orsakas av flera olika faktorer. Det kan röra sig om patienter som ter sig deprimerade men som egentligen visar tecken på begynnande demens. Ångest kan i många fall förklaras av andra faktorer såsom neuropsykiatriska symptom, utvecklingsrelaterade avvikelser eller andra viktiga

sociala faktorer. Högkvalitativ behandling av ångest och depression kräver alltså inte bara kompetens i klinisk psykologi utan också ingående kunskaper i en mängd andra områden såsom utvecklingspsykologi, neuropsykologi samt kognitiv- och biologisk psykologi. God vård av ångest och depression kräver också kompetens i vetenskapligt förhållningssätt samt organisationspsykologi för att kunna skapa effektiva vårdflöden och systematisk utvärdering av behandlingsinsatser.

Legitimerade psykologer är den profession som, genom sin breda utbildning inom alla dessa områden, är bäst lämpad för att kunna ta ett helhetsgrepp om patienten och ansvara för både bedömning, diagnosticering, behandling och utvärdering av psykologisk behandling. Idag utexamineras 220 % fler psykologer än för tio år sedan, vilket innebär en ökande tillgång på yrkeskunniga med kompetens för bedömning, diagnostik, psykologisk behandling och utvärdering. Parallellt med detta påbörjar och avslutar en stor mängd psykologer sin kliniska specialistutbildning, vilket innebär ytterligare spetskompetens (817 färdigutbildade, 2400 pågående).

Vi har således en unik möjlighet att göra någonting bra av Socialstyrelsens riktlinjer och öka tillgängligheten till psykologisk behandling i Sverige. Ett logiskt steg i denna riktning vore att utredning och behandling hos psykolog på vårdcentralen ska ingå i vårdgarantin för patienter med psykisk ohälsa.

Sveriges Kliniska Psykologers Förening:

Peter Westberg, leg psykolog

Olof Molander, leg psykolog,

Erik Andersson, med dr, leg psykolog

Pia Faller, leg psykolog

Linda Gjertsson, leg psykolog, specialist i neuropsykologi

Eva Hedenstedt, leg psykolog, specialist i klinisk psykologi, leg psykoterapeut

Gustav Jonsson, psykologstudent

Emil Lager, psykologstudent

Martina Nilsson, leg psykolog

Moa Pontén, psykologstudent

Jonas Ramnerö, fil dr, leg psykolog, leg psykoterapeut